

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

приплыли ссррррр

491.99-8 8
4-23

1905

ԻՒՆ ԳԱԻԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ԸՆՏԵԼԱՐԱՆ

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՐՔ

Այբբենարանէն անմիջապէս ետքը

ՅՕԻՆԵՑ

ՍՄՐԱՏ ԳԱԻԹԵԱՆ

ՎԵՅԵՐՈՐԿ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՁԻ ԿԵՂԻ ՎԱՐՁ ՈՒՍՈՒՄԵ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՎԱԻԲԱՑՈՒՄԸ

معارف نظارت جلیه سنک ۱۶ نومرولی و ۸ مارت سنه ۱۳۲۱
تاریخی و خصتنامه سیله طبع اولمشدر

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Վ. ՍԻՆԱՍԵՍ

Սուրբան Հանքան, Թիւ 14

1906

134

20 2

11.99-8

1005-1 A

7-23

11րդ ՀՐԱՏԱՐԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ԳԱԻԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ԸՆՏԵԼԱՐԱՆ

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՐԳ

Այբբենարանին անմիջապէս ետք

ՅՕՐԻՆԵՑ

ՍՄԲԱՏ ԳԱԻԹԵԱՆ

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՁ. ՈՒՍՈՒՄԸ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՎԱԻԵՐԱՑՈՒՄԸ

معارف نظارت جلیله سنک ۱۶ نومرولی و ۸ مارت سنه ۳۲۱
تاریخی رخصتنامه سیله طبع اولمشدر

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Վ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Սուլթան Համալ, Թիւ 14

1905

11.99-8

7-23

29 MAR 2013

« Ը Ն Տ Ե Լ Ա Ր Ա Ն » Ը

Շարունակութիւնն է

« Պ Ա Տ Կ Ե Ր Ա Չ Ա Ր Դ Ա Յ Բ Բ Ե Ն Ա Ր Ա Ն » Ի

Որ հրատարակուած է

ԴԱԻԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

61994.67

Խա՛չ, օգնէ՛ ինձի

Լզրը (*)	Անգղ	Արկղ	Գառն
Համր	Մանր	Տասն	Վագր
Տագր	Փոքր	Խաչն	Մախր
Ետր	Լիտր	Տետր	Ծաղր

Սանտր	Բարձր	Թանձր
Կուպր	Քաղցր	Կարծր

Ծան. — Կարդա՛ Ազգրը, Համրը, Եւայնն :

Կարդա՛ Քրի - րակ , Գրք - պան :

Բլրակ	Բժժանք	Գնտակ
Գրպան	Զմրուխտ	Թրթուր
Հնձան	Խշտիք	Խնձոր
Սնդիկ	Կղպաք	Ժժմակ

Ճպուռ	Մկրատ	Մտրակ
Մրրիկ	Նշխար	Նշտրակ
Բլթակ	Զրհան	Սմբակ
Տնտես	Ցնցուղ	Փշրանք

Զբօսանք (*)	Սպաս	Սկիզբ
Սկունդ	Սպունդ	Ստահակ
Սպիտակ	Սպանդ	Ստակ
Զկեռ	Ստամոքս	Սպաս

(*) Ծան. — Կարդա՛ Ըզբօսանք , ըսկունդ , եւայլն :

Ի Ի

Բիւր	Գիւղ	Թիւր
Դիւր	Խիւս	Հիւս
Հիւսն	Հիւր	Զիւթ
Աիւն	Ճիւղ	Նիւս
Նիւթ	Շիւղ	Զիւն
Այիւր	Աղբիւր	Թոժիւն
Բիւրեղ	Բոմբիւն	Դիւցաղն
Եղջիւր	Զամբիւղ	Երկիւղ
Զեփիւռ	Ընծիւղ	Կնիւն
Հերիւն	Հիւսիս	Միւռոն
Մըջիւն	Անկիւն	Դիւրին

Ի Ի = Ե Ի Ի

Իւր	Հարիւր	Կորիւն
Իւղ	Արիւն	Իւղոտ

ԱԻ, ԵԻ, ԻԻ

Աւար	Աւագ	Աւազ
Աւան	Աւեր	Բեւեռ
Գաւառ	Դաւիթ	Զաւակ
Գաւիթ	Գաւակ	Թաւիշ
Կաւիճ	Հիւանդ	Հրաւեր
Չաւար	Նաւագ	Նաւակ
Շաւիղ	Տաւիղ	Բաւիղ
Աւազան	Գաւազան	Աւազակ
<hr/>		
Բաւ	Գրաւ	Գրիւ
Դեւ	Չեւ	Խեւ
Չրաւ	Թաւ	Թիւ
Թեւ	Կռիւ	Աղնիւ
Անճրեւ	Արեւ	Բարեւ
Բնաւ	Նաւ	Հովիւ
Պառաւ	Պատիւ	Պարգեւ
Ստեւ	Բնաւ	Անիւ
Արմաւ	Տերեւ	Խոնաւ
Կաքաւ	Կեղեւ	Հագիւ
Հալաւ	Հաշիւ	Համբաւ
Հարաւ	Կտաւ	Հաւ
Լաւ	Իրաւ	Կաւ

ՈԻ = Վ (Չայնաւորե առաջ)

Աստուած	Թշուառ
Ստուար	Նուագ
Առուակ	Դիպուած
Լուացք	Կալուած
Պատուաստ	Հիւսուածք
Պատուել	Հաշուել
Ստուեր	Արուեստ
Նուեր	Աղուէս
Պատուէր	Քուէ
Պուէտ	Շուէտ
Մատուրներ	Չեռուրներ
Ոտուրներ	Սուին
Ընքուի	Աչուրներ
Պատուիրան	Նուիրել
Զինուոր	Աղուոր
Հովուիւն	Առուոյտ

Յ՝ (Բառին սկիզբը) = Հ

Յաղթ	Յանդ	Յարգ	Յարկ
Յուլտ	Յորդ	Յօդ	Յօնք
Յա տուկ	Յա կինթ	Յա ճախ	
Յա մառ	Յան ցանք	Յա ջող	
Յա ուջ	Յաս միկ	Յա տակ	
Յար դա նոց	Յար մար	Յստակ	
Յա ւա նակ	Յի շա տակ	Յե նա րան	

Յ՝ (Բառին մեջտեղը) = Ի

Այգ	Այլ	Այծ	Այս
Այդ	Այն	Այր	Բայց
Խայծ	Կայծ	Կայմ	Գայլ
Գայռ	Չայն	Պայտ	Փայտ
Հայր	Մայր	Եղբայր	
Այգի	Կայծակ	Փայլակ	

Յ՝ (Բառին ծայրը) = Ի

Ա՛յ	Հայ	Վայ	Ճայ
Բայ	Դերբայ	Մակբայ	Խոյ

Յ՝ (Բառին ծայրը) = անձայն

Կուգայ	Կուլայ	Կուտայ
Կը յուսայ	Կ՛երթայ	Կը կարդայ
Ապագայ	Սատանայ	Ծառայ
Քրիստոնեայ	Ընծայ	Կրիայ
Հրեայ	Ծառայ	Յուդայ
Մեղայ	Երախայ	Քահանայ
Պապկայ	Շուկայ	Մանանայ

ՈՅ՝ (Բառին մեջտեղը) = ՈԻԻ

Ոյժ	Բոյն	Բոյս	Գոյն	Լոյս
Խոյս	Կոյս	Կոյր	Յոյս	Յոյն
Հոյն	Յոյց	Խոյր	Մոյգ	Քոյր
Նշոյլ	Ողջոյն	Հանգոյց		
Թակոյկ	Մակոյկ	Հասոյթ		
Անգոյն	Համբոյր	Տժգոյն		
Անբոյն	Վատոյժ	Հաճոյք		

ՈՅ՝ (Բառին ծայրը) = Օ

Հաճոյ	Բրածոյ	Անհաճոյ
Տպածոյ	Կոփածոյ	Հաւաքածոյ

ՈՒՏԵԼԻՔ ՈՒ ԽՄԵԼԻՔ

Հաց	Գինի	Խորտիկ
Ջուր	Միս	Հրուշակ
Պանիր	Թան	Քաքար
Հակկիթ	Շաքար	Մեղր
Մածուն	Իւղ	Կարկանդակ
Կաթ	Սեր	Ձուաղեղ
Սուրճ	Սպուր	Օշարակ

Հաց. Ի՞նչ է հացը . — Պատ. Հացը ուտելիք է :

Հարց. Ի՞նչ է կաքը . — Պատ. Կաքը խմելիք է :

Հ. Ի՞նչ գիրեով կը կապուի օտարակ բառը , քանի՞ վանկ է :
(Յանախակի կրկնել այս վարժութիւնները , բարձրաձայն , բոլոր բառերուն համար) :

Մենք կ'ուտենք Հաց , պանիր , Հակկիթ եւ ուրիշ բաներ :

Ջուրը կը խմենք : Շաքարը կ'ուտենք :

Պզտիկ տղաք կաթ կ'ուտեն :

Կերակուրի ատեն մարդիկ գինի կը խմեն՝ ուժովեալու համար :

Միսն ու իւղը շատ սննդաբար են :

Օշարակն ու խահուէն խմելիք են :

Շաքարով , ալիւրով եւ իւղով կը շինեն հրուշակ :

Մեղրով կամ շաքարով կը շինեն օշարակ :

Երբ անօթի եմ, հացը շաքարի պէս կ'ուտեմ: Մայրս ինձի կուտայ նաեւ պանիր եւ ուրիշ բաներ՝ հացին հետ ուտելու համար:

Հացը ի՞նչպէս կը շինեն, գիտե՞ք: Արտերէն ցորենը կը բերեն, ջաղացքին մէջ կ'աղանձ ալիւր կը շինեն: Զուրով կը շաղեն ալիւրը տաշտին մէջ, եւ խմոր կը շինեն՝ թրելով: Առանց աղի հացը կը կոչուի բաղարջ:

Խմորը կը կտրտեն եւ քիչ մը կ'ըսպասեն որ խաշը հասնի:

Ետքը խմորը փուռը կը դնեն, հոն՝ տաք փուռի մէջ՝ հացը կը կարմրի, կ'եփի:

Աղէկ չեփած հացը վնասակար է:

Հարցումներ. — Ի՞նչ է հացը: Հացին հետ ի՞նչ կուտէ: Ո՞վ կը շինէ հացը: Ի՞նչպէս կը շինէ (պատեցէք): Ի՞նչ է առք: Ի՞նչ է ցորենը: Ալիւր ո՞վ կ'աղայ: Ի՞նչ է բաղարջը: Խմորով ուրիշ ի՞նչ ուտելիքներ կը շինուի: Ի՞նչ ըսել է խաշ:

Պ Տ Ո Ւ Ղ Ն Ե Ր Ո Ւ Մ Ի Ր Գ Ե Ր

Տանձ	Սեխ	Կեռաս
Խնձոր	Չմերուկ	Դեղձ
Թուփ	Շաքանակ	Արմաւ
Նարինջ	Կաղին	Թուզ
Ընկոյզ	Նուշ	Սալոր
Չամիչ	Սերկեւիլ	Ծիրան
Խաղող	Բալ	Յունապ

2. Ի՞նչ պտուղներ կը հանչնաս: (Աւակերտ բերանացի պիտի պատասխանէ, առանց գիրքին վրայ նայելու):

Պտուղները կը հասնին ամառը: Զհասունցած պտուղները վնասակար են:

Խաղողը ամէն պտուղներէն աւելի օգտակար է, խաղողէն կը շինուի գինի, ռուփ, չամիչ, եւ այլն:

Խաղողը ծառի վրայ չի բուսնիր: Ամէնէն առաջ կը հասնին կեռասն ու բալը:

Պտուղներէն մէկ քանին չորցնելով կը պահենք՝ ձմեռը ուտելու համար:

Պտուղներով կը շինենք նաեւ բանդակներ:

Տանձը, խնձորը, նարինջը, սերկեւիլը բուրբուր են:

Սովորաբար օրը երեք անգամ ճաշ կ'ընենք. նախաճաշ, ցորեկուան ճաշ եւ ընթրիք:

Երբ սեղանը պատրաստ է, ամէնքս ալ կը նստինք մեր տեղը:

Առջեւնիս կայ պնակ, դգալ, դանակ, անձեռոց, հաց, բաժակ:

Ճաշէն առաջ ու վերջը երեսս խաչ կը հանեմ ու Հայր մեր կ'ըսեմ:

Ապուրը կ'ուտեմ դգալով, իսկ միսը կը կտրեմ դանակով եւ կ'ուտեմ պատառաքաղով:

Երբ լաւ աշխատիմ ու դասս սորված ըլլամ, կերակուրը ախորժակով կ'ուտեմ:

Ճաշէն վերջը կը լուացուիմ ու անձեռոցով կը սրբուիմ:

Հարցումներ. — Օրը քանի՞ անգամ կը հաւեմ: Ի՞նչ կը կոչուի այն սենեակն ուր կը հաւեմ: Որո՞նք են սեղանի սպասները: Ի՞նչ ըսել է խաչ հանել, ախորժակ, անձեռոց: Ի՞նչն է համար որոշեալ ծամանակներ հաւելը լաւ է: Կրնա՞ք ըսել թէ ի՞նչ կ'ըլլայ կերակուրին պատար բերան դուրելէ վերջը:

79 46619

Մ Ա Ր Մ Ի Ն Ի Ն Մ Ա Ս Ե Ր Ը

Մաղ	Բերան	Կունակ
Գլուխ	Ակուայ	Թեւ
Ճակատ	Լեզու	Ձեռք
Աչք	Շուրթ	Մատ
Երես	Ծնօտ	Փոր
Ականջ	Վիզ	Ծունկ
Քիթ	Կուրծք	Ոտք

Հ. — Ի՞նչ կ'ընենք աչքով, փքով, բերանով . . . եւ այլն:
Հ. — Որո՞նք են մարմնին մասերը, ցոյց տուէք:

Մարդուս մարմինն ունի գլուխ, բուն կամ իրան, թեւեր, սրունք:

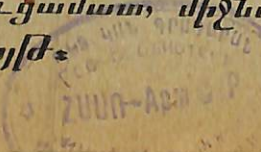
Գլխուն վրայ կայ՝ մազ, ճակատ, աչք, երես, քիթ, բերան, ականջ, ծնօտ կամ կզակ:

Ձեռք, աչք բերան, ականջ, քիթ՝ կը կոչուին հինգ զգայարանք:

Իրանին վրայ են՝ ուսեր, կուրծք, փոր, կունակ, մէջք, ողնաշար:

Սրունքին մասերն են՝ զիստ, ծունկ, ազդր, ոտք:

Հինգ մատերը կը կոչուին՝ բութամատ, ցուցամատ, միջնամատ, մատնեմատ, ճկոյթ:

Պզտիկ տղաք ամէն օր դպրոց կ'երթան՝ կրթութիւն համար:

Կարգաւ գրել, հաշուել կը սորվին հոն:

Եթէ դպրոց չերթան, դաս չառնեն, բան չսորվին, ի՞նչ կ'ըլլայ անոնց վիճակը երբ մեծնան: — Խեղճ ու անպէտ կ'ըլլան, ուրիշներուն կարօտ կը մնան:

Ուրեմն դպրոցէն ետ չմնանք, խելօք եւ ուշագիտ ըլլանք:

Սիրենք ու յարգենք մեր վարժապետն ու դաստիարակը:

Անո՛նք կուտան մեզի՝ բարի խրատներ ու օգտակար դասեր, մեզ կը կրթութեն ու կը սիրեն իրենց զաւկին պէս:

Հարցումներ. — Պզտիկ տղաք ո՞ր կ'երթան: — Ինչո՞ւ կ'երթան: — Հոն ի՞նչ կը սորվին: — Ի՞նչ կ'ըլլայ դպրոց չգացողը: — Մեզի ի՞նչ կ'ընեն վարժապետներ:

Հայր	Մօրաքոյր	Քեռայր
Մայր	Պապ	Փեսայ
Քոյր	Մամ	Հարս
Եղբայր	Կնքահայր	Մանչ
Հօրեղբայր	Կնքամայր	Աղջիկ
Մօրեղբայր	Զաւակ	Խնամի
Հօրաքոյր	Ծնողք	Ամուսին

Հ. — Դուն ինչ ազգականներ ունիս: Ձեր ընտանիքն մէջ բանի՞ հոգի կայ:

Հայր, մայր ու զաւակներ՝ մէկընտանիք կը կազմեն:

Հօրաքոյրը, քեռայրը, քեռիկինը ազգականներ են:

Տղաք շատ կը սիրեն իրենց ծնողքը: Ես ունիմ պապ մը որ շատ ծեր է. անիկա մեզ կ'օրհնէ:

Հօրեղբայրս ունի երկու աղջիկ ու մէկ մանչ զաւակ:

Ընտանիք մը կ'ունենեայ նաեւ փեսաներ, հարսեր, խնամիներ, կնքահայր ու կնքամայր:

Ըսէ՛, տեսնեմ, տղա՛ս, դուն ի՞նչ ազգականներ ունիս:

Գիտե՞ս անոնց անունները:

Տ Ղ Ա Ք Ո Ւ Ծ Ն Ո Ղ Ք

Տղաք պէտք է բարի ըլլան ու քաղաքավար. պէտք է խելօք ու հնազանդ վարուին:

Պէտք է յարգեն, պատուեն ու սիրեն իրենց ծնողքը, իրենց եղբայրները, քոյրերն ու ազգականները:

Ծնողք կը խնամեն ու կը պահպանեն իրենց զաւակները, հազուսու եւ ուտելիք կուտան անոնց: Երբ տղաք հիւանդ են, ծնողք կը հսկեն անոնց վրայ. կը դարմանեն ու հոգ կը տանին անոնց ազդեկութեան համար, գիշեր ցորեկ կ'աշխատին որպէս զի մեծցընեն ու կրթեն: Տղաք շատ խեղճ կ'ըլլան եթէ ծնողքի խնամքէ զուրկ մնան:

Հարցումներ. — Ի՞նչպէս պէտք է ըլլան տղաք — Ի՞նչ ընեն ու ե՞ն իրենց ծնողքին: — Մեր հայրն ու մայրը մեզի նմար ի՞նչ կ'ընեն: — Ո՞ր կը հոգայ մեզ՝ երբ հիւանդ ըլլանք: — Ո՞ր տղաք խելօք կ'ըլլան:

Հ Ա Գ Ո Ւ Ս Տ Ն Ե Ր

Գլխարկ	Պարեգօտ	Շրջազգեստ
Գտակ	Մուճակ	Գօտի
Վերարկու	Կօշիկ	Ներքնոց
Բաճկոն	Տրեխ	Մուշտակ
Տափատ	Գուլպայ	Վարպանակ
Շապիկ	Քօղ	Հողաթափ
Վարտիք	Անդրաւարտիք	Գիշերնոց

Հ. — Ի՞նչ հագուստներ կը հագնիս դուն: Բանի՞ տեսակ ո՞նց մաններ գիտես: Ի՞նչ է մուշակը:

Այր մարդերը իրենց գլուխը կը ծածկեն գլխարկով, գտակով կամ ֆէտով, եւ կը հագնին վերարկու, բաճկոն ու տափատ:

Կիները կը հագնին պարեգօտ ու շրջազգեստ:

Գօտին մէջքը կը փաթթեն:

Չմեռը մուշտակ կը հագնին չմըսելու համար:

Վարտիքն ու շապիկը ներքին ըզգեստներ են:

Այլեւայլ ոտնամաններ կան. տրեխ, մուճակ, կօշիկ, մոյկ, կիսակօշիկ, հողաթափ, սանդալ (նալըն):

ՔԱՂՈՒԱԾՔ

Հ. — Ի՞նչ է կարկանդակը, ջուրը, ընկոյզը, սալորը, ոսկը, ուսը-
հօրեղբայրը, կնիստայրը, լապիկը, վերահկուն, խաղողը, ձեռքը,
գլուխը, գինին, շաքարը, մօմը, սափասը, եղբորդին, պանիրը, կը-
րունկը, եւայլն:

Պ. — Կարկանդակը ուտելիք է, Ջուրը խմելիք է, եւայլն:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ԱՂՕԹՔԸ

Ո՞վ մեծդ Աստուած,
Որ մեզ արւած
Ես՝ բարի հայր
Ու գլխոս մայր,
Մաքրէ՛ մեր սիրտն
Ու մեր հոգին.
Տճւր մեզ շնորհք,
Զըլլա՛նք անհոգ,
Ընե՛նք աղօթք,
Կենա՛նք խելօք,
Պարկեշտ ու հեզ,
Եւ սիրե՛նք Քեզ:

ԽԱՂԱՎԻԿՆԵՐ (*) ՈՒ ԽԱՂԵՐ

Վէզ	Պահուրտուկ
Փող	Աչքկապուկ
Հող կամ շունջան	Վախնիվախ
Գնտակ	Գնտամուկ
Փամփուշտ	Կաղնիկաղ
Պուպրիկ	Սիրուբիր
Սուլիչ	Ծափիկ
Թռուցիկ	Դար ու կոճատ
Սահնակ	Չուսնախաղ

Հ. — Ի՞նչ խաղալիկներ ունիս : Ի՞նչ է սիրուբիրը : Ի՞նչ է հողը :
Ի՞նչ է հասեւառիկը : Ուրի՞ խաղեր ու խաղալիկներ ալ գիտե՛՛ք :

Թռուցիկը կապով կը թռցնեն օդին
մէջ : Սուլիչը կը սուլեն :
Չմեռ ասեն սահնակով կը սահին
սառույցին վրայ :
Փոքրիկ աղջիկներ կ'ունենան պուպ-
րիկ կամ պէպէք, անով կը խաղան՝
դասերնին լաւ մը սերտելէ ետքը :
Եղբայրս ունի փող ու փայտէ ձիւ
Վէզը ոսկոր է, հողը փայտ է :
Լաստիկ գնտակը թեթեւ է եւ շատ
բարձր կ'ելլէ օդին մէջ :

[1] Դասառն յիշեալ խաղալիկները պատաս Կ'ունենայ՝
սոյց ցոյց սալու համար :

Չ Բ Օ Ս Ա Ն Ք

Երբ դասերն իս աւարտի, զանգակ
կը զարնուի եւ մենք կարգով դուրս
կ'ելլենք, բակը կամ դպրոցին պար-
տէզը՝ զբօսանք ընելու համար:

Հաւ աշխատող տղաքը շատ եռան-
դով կը խաղան: Իսկ ծոյլերը, դաս
չգիտցողները, զբօսանքէ կը դրկուին:

Ես ընկերներուս հետ կաղնիկազ կը
խաղամ, շրջանակ կը դարձընեմ: Ու-
նիմ նաեւ հօլ:

Հողը խարազանով կը դառնայ:

Չբօսանքի ատեն շատ ուրախ ենք.
կը ցատքենք, կը վազենք, երբեմն ալ
կ'երգենք:

Դպրոցի տղաքը գնտակ ալ կը խա-
ղան. մեծ տղաք մարմնամարզ կ'ընեն:

Հարցումներ. — Չանգակը ե՞րբ կը հնչէ. — Ինչո՞ւ պարեզ
կ'ելլենք: — Ո՞ր տղաք զբօսանքէ կը դրկուին. — Ի՞նչ խաղեր կը
խաղամ. — Ի՞նչ կ'ընէք զբօսանքի ատեն. — Ի՞նչ օգուտ ունի
մարմնամարզը:

Դ Գ Ր Ո Ց Ի Ա Ռ Ա Ր Կ Ա Ն Ե Ր (*)

Մատիտ	Քարտախտակ	Սրբիչ
Գրիչ	Կաւիճ	Կոթ
Թուղթ	Պայուսակ	Ծայր
Քանոն	Տետրակ	Մելան
Գիրք	Կաղամար	Բաղմոց
Գրասեղան	Գրատախտակ	Չանգակ
Աթոռ	Քարգրիչ	Կարկին

2. — Ի՞նչ բանի պէտք ունիս դպրոցին մէջ: Ուրի՞ց ինչե՞ր կան
հոն: Կարկիներ ի՞նչ բանի կը գործածուի:

Դպրոցին մէջ, աշակերաը շատ մը
բաներու պէտք ունի, ինչպէս՝ գիրք,
թուղթ, գրիչ, մելան, մատիտ, քա-
նոն, տետրակ:

Քարտախտակին վրայ գրելու հա-
մար քարգրիչ կը գործածեն: Սեւ
տախտակին վրայ գրելու համար ալ
պէտք է ճերմակ կաւիճ:

Մելանը հեղուկ է, բայց քանոնը
պինդ մարմին է եւ կը շինուի փայտէ
կամ երկաթէ:

Դասատուն զանգակը կը հնչեցնէ
ցորեկը՝ ճաշի ատեն եւ իրիկունը ար-
ձակումի ժամուն:

(1) Տե՛ս նախորդ ծանօթութիւնը:

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐ ՈՒԹԻՒՆ

Տղաք պէտք է քաղաքավար ըլլան իրենց խօսքով ու շարժումներով :

Ասով կը հասկցուի թէ լաւ կրթութիւն առած են :

Քաղաքավար տղան անմիջապէս պատասխան կուտայ երբ իրեն բան մը հարցնեն. ուրիշներն անհանգիստ չընեն, և ամենուն հաճելի կ'ըլլայ :

Երբ դպրոցէն տուն դառնայ, հօրն ու մօրը ձեռքը կը պագնէ, ճամբան կամ տունը յարգելի անձ մը տեսնելուն պէս, կը բարեւէ կամ ձեռքը կը համբուրէ :

Քաղաքավար տղան շնորհակալութիւն կը յայտնէ, երբ մէկը իրեն բան մը տայ, իրմէ մեծերուն առջեւ լուռ ու շնորհալի կը գտնուի և իր ընկերներուն հետ սիրով կը վարուի :

Հարցումներ. — Ի՞նչպէս պէ՛տք է վարուի՞նք զո՞ւրք : — Ի՞նչ կ'ընէ՞ք քաղաքավար զո՞ւրք : — Ի՞նչ անհարգական է :

ԵԿԵՂԵՑԻՒ ԱՆՕԹՆԵՐ

Աւետարան	Գրական	Սաղաւարտ
Խաչ	Աշտանակ	Վարագոյր
Ջահ	Գանձանակ	Ծածկոց
Կանթեղ	Սկիհ	Պատկեր
Բուրվառ	Շուրջառ	Բշոց

Հ. — Որո՞նք են եկեղեցիի անօթները. — Ի՞նչ բանի կը ծառայէ գանձանակը : — Ի՞նչ կ'ընեն խուրկը : — Ի՞նչ պատճեններ կը տեսնեն եկեղեցիին մէջ :

Եկեղեցին սուրբ տեղ է. հոն կը հաւաքուինք աղօթելու համար :

Խորանին վրայ շարուած են խաչ, աւետարան, պատկեր, աշտանակներ :

Պատարագի ատեն՝ խորանին վարագոյրը կը քաշուի եւ կանթեղները, ջահերն ու մօմերը կը վառուին :

Դպիրները կ'երգեն՝ քչոցը շարժելով :

Քահանան՝ գլուխը սաղաւարտ դրած և շուրջառ հագած է. Հատաստէն առաջ եւ պատարագէն ետքը կը կարգայ Ս. Աւետարանը :

Աւագանին մէջ կը մկրտուին նոր ծնած մանուկները :

ԱՍՏՈՒԱԾ

Աստուած կը սիրէ պզտիկ տղաքը .
Ան բարի է . Ան տուած է մեզի հայր
ու մայր :

Աստուած ստեղծած է աշխարհս եւ
ամէն ինչ որ կայ :

Աստուած ամէն տեղ է , ամէն բան
կը լսէ , ամէն բան գիտէ :

Երբ երեսօ խաչակիւքեմ , այսպէս կ'ը-
սեմ . “Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ
Հօգւոյն Սրբոյ , ամէն ” :

Միայն մէկ Աստուած կայ :

Ես կ'ուզեմ բարի ըլլալ որ Աստուած
սիրէ զիս :

Աստուած ըսաւ . “Պատուէ՛ք ու
հայրդ ու մայրդ ” :

Հարցումներ . — Ինչ տուած է մեզի Աստուած : — Աւխարնս
ո՞վ է ստեղծեր : — Աստուած ու՞ր է : — Ի՞նչ կ'ըսես երեսօ
խաչակիւքեմու ասեմ . — Աստուած քա՞նի է : — Ի՞նչ կը պատ-
ուիրէ Աստուած :

Կ Ա Ր Ա Ս Ի Ն Ե Ր

Սեղան	Անկողին	Դգալ
Ժամացոյց	Բարձ	Պատառաքաղ
Հայլի	Վերմակ	Սկաւառակ
Օրորոց	Կոնք	Պնակ
Շիշ	Շունիտ	Ափսէ
Սափոր	Գաւաթ	Գորգ
Լապտեր	Դանակ	Կապերոտ

Հ. — Ուր՞եք են տուի կարասիներ : Ի՞նչ բանի կը գործածուի
դգալը , պատառաքաղը , պնակը . իսկ օրորոցը՞ : Ի՞նչ ըսել է ժա-
մացոյց :

Տունի մէջ կը գտնուի սեղան , ժա-
մացոյց , հայլի , գորգ , եւ այլն :

Անկողին , բարձ , աթոռ , աշտանակ ,
լամբար , խալկին , տապակ՝ պիտանի
կահեր ու կարասիներ են :

Օթոցներու վրայ կը բազմինք հան-
գատանալու համար : Սեղանի վրայ կը
ձաշենք : Պնակը , պատառաքաղը , դա-
նակը , դգալը , անձեռոյցը սեղանի
սպասներ կը կոչուին :

Օրորոցին մէջ կը պառկին երախա-
ները :

Անկողինն ու բարձը բամպակով կամ
բուրդով կը շինուին :

Գեղացի մը գնաց իր դիմացի կա-
րոյին եւ խնդրեց որ էշը փոխ տայ՝
քաղաք երթալ գալու համար : Կարօ,
որ չէր ուզեր էշը տալ, ըսաւ . « Ե-
րանի թէ քիչ մը առաջ գայիր, ու-
րիչ մէկուն տուի հեծնելու համար : »
Խօսքը դեռ բերանն էր, երբ ասու-
ռին մէջ էշը զուալ սկսաւ :

« Ինչո՞ւ սուտ կը խօսիս, եղբայր .
էշդ ներան է եղեր . ահա կը զուայ :

— Ի՞նչ զարմանալի մարդ ես, պա-
տասխանեց կարօ, ինծի չէս հաւա-
տար, իշո՞ւն կը հաւատաս : »

ԽՈՋԱՆՈՑԻ ԱՆՕԹՆԵՐ

Ունելի	Տաշտ	Կարաս
Տապակ	Դոյլ	Կասկարայ
Ակիշ	Շերեփ	Բաժակ
Շոռտանի	Կրակարան	Սրճաման
Սան	Ակութ	Սրճատուփ
Քամոց	Պտուկ	Շամփուր
Դանակ	Սակուր	Խալկին

- Հ. — Ո՞ւր կը գտնուի ակուրը եւ ի՞նչ բանի կը ծառայէ :
- Հ. — Ի՞նչ պէտք է սուրն եփելու համար :
- Հ. — Ուրի՞ս ի՞նչ կրնայ գտնուիլ խոհանոցի մէջ :

Խօհանոցի մէջ կը պատրաստուին
մեր կերակուրները. ակութին վրայ կը
գնեն տապակը կամ ստանը որուն մէջ
կը լեցնեն ջուր եւ եփուելիք միտը կամ
բանջարեղէնը : Հետը աղ կը խառ-
նեն : Առանց աղի, կերակուրն անհամ
կ'ըլլայ : Կրակով կը տաքնայ, կ'եռայ
ու կ'եփի կերակուրը : Շերեփով կը
լեցնեն զայն պնակներու մէջ եւ պա-
տառաքաղով կ'ուտեն :

Տաշտին մէջ կը թրեն խմորը :
Գինին կը պահեն կարասներու մէջ :
Ամէնքդ ալ տեսած էք թէ ի՞նչպէս
կ'եփեն սուրճը :

Ք Ա Ղ Ո Ւ Ա Ծ Ք

Հ. — Ի՞նչ է պէպէք, աչկապուկը, պայուսակը, ջահը, փոցը, կապեքը, սափորը, սապակը, Շամփուրը, սուլիչը, քառախակը, բուրվառը, անկողինը, խալկինը, գրասեղանը :

Պ. — Պէպէք խաղալիկ է. աչկապուկը . . . :

« Ք Ր Ի Ս Տ Ո Ս Յ Ա Ր Ե Ս Ի Կ »

Օ՛ն, մանուկներ, չո՛ւտ արթնցէք,
Ոսկի արեւ ծագեցաւ :
Ձեր անկողնէն իսկոյն ելէ՛ք,
Աշխարհ քունէն արթնցաւ :

Մեծ ու պզտիկ՝ մանուկ, այր, կին՝
Ահա ժամէն դուրս ելան .
« Քրիստոս յարեա՛ւ », միմիանց ըսին
Տըւին համբոյր սրբութեան . . . :

« Քրիստոս յարեա՛ւ ի մեռելոց »
Օ՛ն, չուտ ըրէք, արթնցէք,
Բազարջ հաւկիթ կուտան արդոց,
Առէ՛ք, կերէ՛ք, բերկրեցէ՛ք :

Տ Ա Ն Մ Ա Ս Ե Ր Ը

Պատ	Ծինելոյզ	Մառան
Դուռ	Բակ	Աղբիւր
Պատուհան	Շտեմարան	Գուռ
Սանդուխ	Անկողնոց	Հոր
Դարակ	Խոհանոց	Սիւն
Երգիք	Փայտանոց	Սենեակ

Հ. — Տուն մը ուրիշ ի՞նչ մասերէ կը բաղկանայ :

Հ. — Հիւրանոցն ի՞նչ է : Ի՞նչ կը դուրս մտնանք մէջ :

Տուն մը շատ մասերէ կը բաղկանայ :
Դուրսի չորս կողմը պտտած է պատերով : Դռնէն կը մտնեմ բակը, բակէն՝ նախասենեակ և անկէ՛՝ հիւրանոց :
Սենեանտան մէջ կը ճաշեն, ննջարանին մէջ կը պառկին, դարակներուն մէջ հագուստ և այլ բաներ կը դնեն .
մառանին մէջ կը պահեն նպարներն ու այլ եւ այլ ուտելիքներ :

Սիւներու վրայ հաստատուած է տունին երկրորդ յարկը : Հոն կ'ելեն սանդուխով :

Պատուհաններէն լոյս ու օդ կը մտնեն սենեակին մէջ :

Մ Ա Ք Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Մաքուր տղան սիրելի է ամենուն .
ամէնքը ազտոտ ու անհոգ տղոցմէն
կը պժգան , հեռու կը կենան :

Պէտք է հոգ տանինք որ մեր մար-
մինն ու հագուստները միշտ մաքուր ,
լուացուած , կօկիկ ըլլան :

Մենք դեռ պզտիկ ենք , մեր մայրը
կը մաքրէ , կը կարկտէ մեր լաթերը .
կը լուայ , կը սրբէ մեր երեսն ու ձեռ-
քերը , կը սանտրէ մեր մազերը :

Մաքուր պահելու ենք նաեւ մեր
գիրքերն ու տետրակները :

Մաքրասէր տղան քաջառողջ կ'ըլ-
լայ , իսկ ազտոտ տղան վատառողջ
կ'ըլլայ :

Հարցումներ . — Ի՞նչ ընելու ենք մահուր ըլլալու համար :
Մեզի ի՞նչ կ'ընէ մեր մայրիկը : — Ի՞նչ բաներու հոգ տանելու
ենք : — Ի՞նչ բան է քաջառողջ : — Վաստակո՞ղջ : — Միայն մահ-
բուքիսնո՞վ կ'ընենք առողջ ըլլալ :

Շ Է Ն Ք Ե Ր (1)

Տուն	Բաղնիք	Խրճիթ
Դպրոց	Պանդոկ	Պալատ
Եկեղեցի	Կամուրջ	Ախոռ
Խանութ	Զաղացք	Կառք
Փռու	Ագարակ	Շոգեկառք
Մշկիթ	Թատրոն	Նաւ
Վանք	Վրան	Ամարանոց

Հ. — Ո՞ր կ'եփեն հացը : — Ո՞ր կը գտնուի կամուրջը : —
Ի՞նչ կ'ընեն խանութին մէջ : — Որո՞նք են բոլ նանցցած շէնքերը :

Տեսակ տեսակ շէնքեր կան սրտնց մէջ
կ'ապրին մարդիկ : Պալատին մէջ կը
բնակին թագաւորները , զօրանոցին
մէջ՝ զօրքերը , պանդոկին մէջ՝ պան-
դուխանները , ագարակին մէջ՝ մշակ-
ները , վրանին տակ՝ հովիւները , խր-
ճիթին մէջ՝ աղքատները :

Ոչխարն ունի գոմ , թռչունը՝ բոյն ,
վայրի կենդանին՝ որջ , մեղուն՝ փե-
թակ , սարդը՝ ոստայն :

Դպրոցին մէջ կը կարգան , եկեղե-
ցին մէջ կ'աղօթեն , բաղնիքին մէջ
կը լոգանին :

(1) Աւսուցիչը բացատրէ թէ , ի՞նչ կ'ընեն այս շէնքերու մէջ :

Հ Ա Ի Ա Տ Գ Ը Դ Ե Ղ Է

Գեղացի մը բժիշկին գնաց իր հիւ
 ւանդուժիւնը նայել տալու համար .
 բժիշկն անոր բազկերակը քննելէ
 վերջ, դեղագիր գրեց ու գեղացիին
 տալով ըսաւ, « Վաղն առտու ա՛ն աս
 դեղը՝ կ'աղէկնաս » :

Գեղացին՝ կարծելով թէ այն թուղ-
 թըն է դեղը՝ կատարեալ վստահու-
 թեամբ տուն դարձաւ ու միւս առ-
 տու կլլեց թուղթը :

Եւ իրօք իր հիւանդուժիւնը բոլո-
 րովին անցաւ :

Հաւատքը դեղ է :

Կ Ե Ն Դ Ա Ն Ի Ն Ե Ր ⁽¹⁾

Կատու	Կով	Կապիկ
Շուն	Հորթ	Աղուէս
Ձի	Եղ	Նապաստակ
Էջ	Այծ	Մուկ
Ձորի	Ուղտ	Գայլ
Ոչխար	Առիւծ	Ողնի
Գառնուկ	Փիղ	Գոմէշ

2. — Ձառեցէք ընճանի ու վայրի կենդանիներ :
 2. — Ո՞ր կենդանիներ օգտակար են մեզի : — Ուրիշ կեն-
 դանիներու անուններ ալ գրեցէ՛ք :

Կենդանիներն օգտակար են մեզի :
 Շունը մեր հաւատարիմ պահապա-
 նըն է . ձին, ջորին ու էջը մեր բեռ-
 ները կը կրեն :

Ոչխարն ու այծը մեզի կուտան միս,
 բուրգ ու կաթ : Ուղտը անապատնե-
 րու մէջ կը գտնուի : Առիւծը կենդանի-
 ներու գլխաւորն է : Կապիկը մարդուս
 ձեւերն ու շարժումները կը կեղծէ :

Կենդանիներ կան որ տուներէ հե-
 ուս՝ լեռներն ու անապատները կ'ապ-
 րին : Աստիք կը կոչուին վայրի կենդանի :

(1) Գասաուն կենդանիներու վրայ կարեւոր տեղեկութիւններ
 կուտայ : — Ի՞նչ կ'ընեն, ո՞ր կ'ապրին, ի՞նչ օգուտ ունին մարդոց,
 ի՞նչ ձայներ կը հանեն :

Չ Ի Ն Ո Ի Է Շ Ը

Օր մը ձին ու էջը միասին բեռ կը կրէին: Էջը՝ որ շատ բեռցուած էր՝ ըսաւ ձիուն. « Կ'աղաչեմ, ե'ղբայր, սա բեռիս կէտը դո'ւն առ. շատ ծանր է, չեմ կրնար տանիլ: »

Չին չուզեց օգնել իր ընկերին. քիչ մը ետք, էջը իր ծանր բեռին տակ կ'քեցաւ մնաց ու մեռաւ: »

Տէրը իսկոյն քակեց բեռը, իշուն մորթն ալ հանեց եւ ամէնքը մէկէն ձիուն բեռցուց: Այն ատեն ձին իր ըրածին վրայ ցաւելով կը տրտնջար. « Ի՛նչ անխելք եմ եղեր. բեռին մէկ մասը առնել չուզելուս համար, հիմա ամբողջ բեռը տանելէ զատ, իշուն մո'րթն ալ կը տանիմ կոր. . . »: »

Հարցումներ. — Ի՞նչ կ'ընէին ձին ու էջը: — Էն ի՞նչ ըսաւ ձիուն: — Ի՞նչ րաւ ձին: — Ի՞նչ րաւ էր: — Յետոյ ի՞նչ պատահեցաւ: — Ի՞նչ ստիպելու եմ այս առակէն:

Թ Ռ Չ Ո Ի Ն Ն Ե Ր

Աղանի	Հաւ	Արագիլ
Ճնճղուկ	Հնդկահաւ	Թութակ
Սոխակ	Անծեղ	Կաքաւ
Արծիւ	Բաղ	Աքաղաղ
Ծիծառ	Ագռաւ	Սագ

Հ. — Գիտէ՞ք ուրիշ քոչուցի անուններ: — Բանի՞ ոսկ ունին: Թոչուցին մտմինք ի՞նչ մասեր ունի:

Հ. — Որո՞նք են վայրի քոչուցիներ: — Որո՞նց միտք կ'ուսուի:

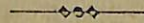
Մենք կ'ուտենք նաև թռչուններուն միտք որ շատ համեղ է: Թռչուններն ալ կրնան ըլլալ վայրի ու ընտանի:

Հաւը, բաղը, սագը, աքաղաղը ընտանի թռչուններ են:

Սոխակը շատ սիրուն ձայն ունի:

Թութակը ճիշտ մարդու նման կըրնայ խօսիլ վարժութեամբ:

Թռչուններ կան որ ձմեռը կ'երթան տաք երկիրներ կը բնակին, եւ գարունը՝ նորէն կուգան իրենց բոյնը շինել մեր տուներուն վրայ:

ԲԱՐԻՔ ԸՐԷ ԸՆԿԵՐԻԴ

Յակոբ չար աղայ մ'էր. որ մը փոքրիկ Նշանին գլխարկը վեր նետեց եւ գլխարկը ծառին վրայ մնաց. Նշան շատ նեղացաւ. չէր կրնար ծառն ելլել, վասն զի պզտիկ էր: Գիտէր ալ որ ծնողքը պիտի յանդիմանէին զինքը, եթէ առանց գլխարկի տուն երթար:

Բայց Գրիգոր, որ բարեսիրտ աղայ էր, ծառին վրայ մագլցեցաւ, գլխարկն առաւ Նշանին նետեց՝ ըսելով. «Ա՛ռ, փոքրիկ բարեկամս, ահա դըլխարկդ, ա՛լ մի՛ լար»:

Նշան ուրախութեամբ առաւ գլխարկը, շնորհակարութիւն յայտնեց իր Գրիգոր բարեկամին եւ մտքը դրաւ որ ա՛լ չխաղայ այն չար Յակոբին հետ:

Ծան. — Նոյնը պատմել տւե՛ք բոլոր աւակերսներուն զա՛ս զա՛ս: Այլ եւ այլ հարցումներով նոխացուցե՛ք ճիւր:

Մ Ի Ջ Ա Տ, Ս Ո Ղ Ո Ի Ն, Ո Ր Դ

Սարդ	Շերամ	Ճպուռ
Մրջիւն	Մարախ	Լու
Խղունջ	Տղրուկ	Մլուկ
Օձ	Ճանճ	Մժեղ
Գորտ	Մեղու	Ճճի
Գորեխ	Թիթեռ	Կրկայ

Հ. — Ի՞նչ է մեղուն, իսկ մողճը, երկրմայրը, բրբռուր: Կը նանչնա՞ր մեխա քիւնոյ որդի. ի՞նչ կ'ուտէ, ի՞նչ փոխիտութիւններ կը կրէ:

Մրջիւնը, մարախը, ճանճը, մեղուն ու թիթեռը միջատ են, իսկ օձը, աղրուկը, ճճին ու խղունջը սողուն կը կոչուին, ինչու որ գետնի վրայ սողալով կը քայլեն:

Ասոնցմէ քիչէր մեղի օգուտ ունին, ինչպէս մեղուն՝ իր մեղրով, չերամը՝ իր մետաքսով:

Իսկ լուն, ճանճը, մլուկն ու մլժեղը ամառ տտեն սաստիկ կը նեղեն մեզ իրենց խայթուածքով:

Կրիան իր պատեանին մէջ կ'ապրի միշտ:

Երկակենցաղ կենդանիներ ալ կան:

Գ Ա Ղ Ո Ւ Ա Ծ Ք

Ի՞նչ է խոհանոցը, սանդուխը, ջաղացը, նաւակը, խոզը, մուկը, անձեղը, արագիլը, մըջիւնը, սգուկը, մլուկը, պատը, շենմարանը, պանդոկը, նաւամատոյցը, եղջերուն, ծիծառը, նպուռը, քրուրը, եւ այլն:

Պ. — Խոհանոցն ու սանդուխը տուեի մասեր են, ջաղացն ու նաւակը շենքեր են . . . (շարունակեցէք):

Ա Ս Տ Ո Ւ Ա Ծ

Ո՞վ խրատեց մըջիւնին՝
Գետինը ծակել,
Ամառ ստեղն աշխատիլ,
Պաշար հաւաքել:

Արդեօք ուրկէ՞ սորվեցաւ
Փոքրիկ թռչունը՝
Ճիւղէ, շիւղէ եւ յարդէ
Շինել իր բոյնը:

Ո՞վ խրատեց մեղուին
Ճարտար եւ աշխուժ
Ծաղկէն մեղր քաղել,
Ազնիւ ու անուշ:

— Աստուած է այդ վարժապետ՝
Բարի, անսահման,
Չանացէք միշտ կատարել
Անոր սուրբ հրաման:

Ծ Ա Ղ Ի Կ Ն Ե Ր Ո Ւ Ծ Ա Ռ Ե Ր

Մանիշակ	Տանձենի
Կակաչ	Խնձորենի
Վարդ	Թղենի
Մեխակ	Նունենի
Շուշան	Կեռասենի
Ջինձաղիկ	Արմաւենի
Յասմիկ	Սալորենի
Նարգէս	Թխենի

Հ. — Որո՞նք են ծաղիկները: — Ի՞նչ բույն է անձենի: — Նարգէսը ծաղիկ է, իսկ քամոջը, արմա՞ր: — Ի՞նչ կ'ըլլայ երբ պտուղի մը անունին ծայրը կ'են մասնիկը դնենք:

Ծաղիկներն ու ծառերն կը տեսնեմ
պարտէզներուն մէջ: Ծաղիկն ունի
անուշ հոտ ու ազուտը տեսք:

Ծառերէն կը քաղենք համեղ պը-
տուղներ: Կան նաեւ վայրի ծառեր,
որ պտուղ չեն տար, ինչպէս մայր,
նոճի, կաղամախի, եւ այլն:

Ամենէն առաջ կը բուսնի ճիւնձա-
ղիկը: Վարդենին պզտիկ տունկ մ'է:

Ծաղիկներն ունին ցօղուն, բաժակ,
թերթ եւ անուշ հիւթ զոր մեղու-
ները կը ծծեն՝ մեղր մեղր պատրաս-
տելու համար:

ՎԱՐԴԵ ՈՒ ԱՆՄԵՌՈՒԿԸ

Վարդանուշ՝ խելացի, ուշիմ ու գեղեցիկ աղջիկ մ'էր: Օր մը պարտեզը կը պտըտէր մայրիկին հետ, տեսաւ վարդն ու անմեռուկը, տեսաւ ու զարմանքով հարցուց. « Ինչո՞ւ, մայրիկ, ինչո՞ւ արգեօք անմեռուկը, որ համեստ կերպարանք մ'ունի, միշտ թարմ ու դալար կը մնայ, մինչդեռ վարդը մէկ օրուան մէջ կը թոռմի.

— Սիրելի՛ աղջիկս, պատասխանեց մայրը, ահա՛ այս բանիս մէջ ալ Աստուած իր անհուն իմաստութիւնը ցոյց կուտայ: Վաղանցիկ վարդը գեղեցիկութեան նշանակ է, իսկ անմեռուկը՝ առաքինութեան:

Հարցումներ. — Ի՞նչպէս աղջիկ էր Վարդանուշ: Մայրիկին հետ ո՞ւր կը պրտէր: Կրնա՞ք ըսել թէ ինչո՞ւ կը պրտէր: Ի՞նչ տեսաւ Վարդանուշ: Ի՞նչ բան մտր: Մայրը ինչ պատասխանեց: Ի՞նչ կը հասկնա՞ւ առ առակէն:

Բ Ո Յ Ս Ե Ր

Արևելիք. — Յորեն, Գարի, Հաճար, Վարսակ, Բրինձ, Եգիպտացորեն, Կորեկ:

Ընդեղեն. — Բակլայ, Լուբիա, Սխտու, Մաշ, Ոսպ:

Բանջարեղեն. — Անուխ, Ռահան, Սամբիթ, Շողգամ, Ստեպղին, Հաղար, Սմբուկ, Բողկ, Ազատֆեղ, Դդում, Վարունգ, Սոխ, Սխտոր:

Հ. — Ի՞նչ է հազար, ոսպ, բրինձ, ազտֆեղ, վարսակ, սխտու, կակաչը: Որո՞նք են բանջարեղէնները:

Բանջարանոցին մէջ կը մշակուին այլեւ այլ բոյսեր որոնք պէտք են մեր անունդին համար:

Ոսպով ու բրինձով ապուր կը շինեն: Շողգամով, ստեպղինով, կաղամբով, դդումով ու գեանախնձորով կը պատրաստուին տեսակ տեսակ կերակուրներ:

Չիերն ու միւս կենդանիները կը սիրեն ու կ'ուտեն խոտ, առ ուոյտ ու գարի:

Շատ մը բոյսեր կը չորցուին ու ձմեռուան կը պահուին:

ՀԼՈՒ ՍԻՍՍԿ

Միսակ պղտիկ տղայ էր, շատ քաղաքավար ու հլու: Հայրն ըսած էր անոր թէ անվայել է սեղանի վրայ ուրիշէն բան ուզել. պէտք է սպասել որ, կարգը գալուն, իրեն ալ տրուի:

Օր մը որ սեղան նստած էին ու ամէնքը կ'ուտէին, Միսակ տեսնելով որ իր բաժինը տալու մտքեր են՝ ըսաւ. « Հայրի՛կ, քիչ մը աղ տուր »:

— Ի՞նչ պիտի ընես, հարցուց հայրը:

— Եթէ ինծի ալ միս տան, վրան պիտի ցանեմ, ,, պատասխանեց տղան:

Այն ատեն, հայրը նշմարելով որ Միսակին միս չէ տրուեր, անոր բաժինն ալ տուաւ:

Հարցումներ. — Ի՞նչ քիչ է հլու: — Ի՞նչ տեսակ տղայ էր Միսակ. — Հայր ի՞նչ պատուէր տուաւ եր: — Օր մը ի՞նչ պատահեցաւ: — Պատեցե՞ք ու բացատրեցե՞ք իմաստը:

ԱՐ ՀԵՍՍԱԻՊՐՆԵՐ

Հացագործ	Փերեզակ	Հովիւ
Նպարավաճառ	Սափրիչ	Կօշկակար
Դերձակ	Բժիշկ	Բրուտ
Դարբին	Սպասաւոր	Կառապան
Երկաթագործ	Ժամագործ	Մշակ
Հիւան	Ներկարար	Ձկնորս
Մսավաճառ	Պարտիզպան	Դեղագործ

2. — Ի՞նչ արհեստներ կը նանչնաք: Ի՞նչ կ'ընեն անոնք:

Հացագործը հաց կ'եփէ, նպարավաճառը նպարեղէններ կը ծախէ, դերձակը հագուստ կը կարէ, դարբինն ու երկաթագործը կը շինեն երկաթէ գործիքներ, հիւանը տուն կը շինէ, փերեզակը մանր մունր բաներ կը ծախէ, սափրիչը մազ կը կտրէ եւ մօրուք կ'ածիլէ, բժիշկը հիւանդներ կը դարմանէ, պարտիզպանը ծաղիկներ ու ծառեր կը տնկէ:

Ըսէ՛ք, աղա՛ք, ի՞նչ կ'ընէ հովիւը, կօշկակարը, բրուտը, կառապանը, մշակը, ձկնորսը, որսորդը, դեղագործը, ժամագործը, ներկարարը, եւ այլն:

Հ Ն Ա Ջ Ա Ն Դ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Կրթեալ տղան անտրտունջ կը հնազանդի իր հօրը, իր մօրը և իր մեծերուն: Անոնց խօսքը կը կատարէ, երբ պատուիրեն այս ինչ բանն ընել կամ այն ինչ տեղն երթալ, կոչառութեամբ չի պատասխաներ «Չեմ ըներ, չեմ երթար»:

Գիտէ՞ք, ո՞րչափ ծանր կուգայ այս պիսի պատասխան մը՝ մեր ծնողքին: Անոնց կամքը կատարել մեր առաջին ու գլխաւոր պարտքն է:

Հնազանդ տղան զգոյշ կ'ըլլայ նաև բանի մը ձեռք գպցնելու, երբ ծնողքը արգիլած են: Մինչև որ տղայ մը չմեծնայ, խելահաս չըլլայ, հարկ է որ հնազանդի իր մեծերուն, վասն զի չհնազանդելով՝ շատ անգամ ինք իրեն կը վնասէ:

Գ Ո Ր Ծ Ի Ք Ն Ե Ր (1)

Կանգուն	Գայլիկոն	Թի
Մկրատ	Աքծան	Մանգաղ
Հարթուկ	Մուրճ	Գերանդի
Սղոց	Սալ	Բրիչ
Խարտոց	Փքոց	Արօր
Դուր	Հերիւն	Կամն
Բերիչ	Բահ	Սամիք
Մամուլ	Տրմուխ	Հոսելի

Հ. Ըսէ՛ք ուրիշ գործիքներու անուններ:

Ամէն արհեստաւոր իրեն յատուկ գործիքներ ունի. դերձակը՝ կանգուն, մկրատ, ասեղ, մատնոց, և այլն: Հիւսնը՝ ուրագ, սղոց, արծան, դուր, և ըն. Դարբինը՝ մուրճ, սալ, փքոց, խարտոց: Կօշկակարը՝ հերիւն, թակ, ձեւիչ, յեսան. Մսավաճառը՝ դանակ, սակուր, կացին, կշիռ, եւ այլն: Ժամագործը . . . : Պարտիզպանը . . . : Կառավարը . . . : Մշակը . . . :

(Ծարուակեցիք այսպէս բոլոր արհեստաւորներու հանար, յետոյ ըսէ՛ք՝ ի՞նչ կ'ընեն նոյն գործիքներով):

[1] Դասաւուն բացարեւ բէ ի՞նչ կ'ընեն այս գործիքներով:

ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ՊԱՀԱՊԱՆԸ

Մարդ մը մառանին մէջ պնակ մը սեր պահած էր հիւրերու համար։ Մառանին մէկ կողմը, ծակին մէջ, մուկ մը նշմարելով՝ շուտ մը կատուն կը մտցնէ հոն, որպէս զի պահածու սերը մուկին կեր չըլլայ։

Բայց մեր պահապան կատուն իր րան շատ աղէկ կատարեց իր լրտեսի պաշտօնը. — առաջ մուկը կերաւ, ետքն ալ սերը։

Մարդը զգալի անոր վստահելուն համար, բայց շատ ուշ էր։

Կատուն հաւատարիմ կենդանի չէ։

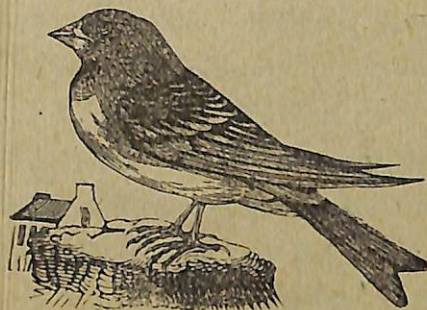
Տղաք, ըսէ՛ք նայիմ ո՞րն է հաւատարիմ կենդանին։

ԶԱՐԴԵՐ

Օղ	Շղթայ
Ապարանջան	Մանեակ
Մատանի	Կամար
Գնտասեղ	Բայռ

Կիները կը գործածեն այլ եւ այլ առարկաներ՝ զարդի համար, ինչպէս օղ՝ ականջը կախելու համար, ապարանջան՝ թեւն անցընելու համար, մատանի՝ մատը դնելու համար, պսակ ու քայռ՝ գլխու համար, եւ ոսկիէ կամ թաղամանդէ մանեակ՝ պարանոցը կախելու համար։

Գ Ա Ղ Ո Ի Ա Ծ Ք

Հ. — Ի՞նչ է շուեանը, հանարը, ոսպը, սամիթը, հովիւրը, մուրնը, դաշոյնը, մանեակը, վարդը, եգիպտացորենը, սիսեռը, հազարը, հացագործը, աւօրը, ապարանջանը, եւայլն :

Պ. — Շուեանը ծաղիկ է, հանարը . . . :

Գ Ա Ր Ո Ի Ն

Ահա եկաւ Ապրիլ ամիսը = Արեւն աւելի փայլուն է, ցորեկին աւելի երկար է, երկինքը՝ աւելի պայծառ : Ծառերուն ու մացառներուն մէջ թռչունները կ'երգեն՝ զուարթ ճիւճիւններով, եւ իրենց բոյները կը շինեն : Արտերն ու մարգերը նորէն կը կանաչնան : Ժրաջան մեղուն կը հաւաքէ ծաղիկներուն հիւթը, եւ ոչխարները կ'երթան ճարակել նորածիլ խոտը : Գարնան մէջ ենք. գարունը տարուան ամէնէն գեղեցիկ եղանակն է :

Պ Ի Տ Ա Ն Ի Ա Ռ Ա Ր Կ Ա Ն Ե Ր

Անձեռոց	Ծխատուփ	Կոճակ
Սանտր	Հովանոց	Ժապաւէն
Խողանակ	Գաւազան	Ժանեակ
Օճառ	Քսակ	Ծոպ
Լուցկի	Ստակ	Փողկապ
Մոմ	Թղթապանակ	Թաշկինակ
Մոխրաման	Բանալի	Զեռնոց

Հ. — Ի՞նչ կ'ընեն անձեռոցով, — Իսկ սանեռով : — Ի՞նչ կը վեցնեն քսակի մէջ : — Ուրիշ պիտանի առարկաներ ալ բւեք :

Առաւօտուն լուացուելու համար պէտք է օճառ : Երեսս ու ձեռքերս սրբելու համար՝ անձեռոց. գլուխս սանտրելու համար՝ սանտր. եւ լաթերուս փոշին ու ցեխը մաքրելու համար խողանակ պէտք է : Լուցկիով կը վառենք ճրագ ու կրակ :

Անձրեւի համար անձրեւանոց՝ և արեւի համար հովանոց կը գործածենք : Երբ հայրս ինձի ստակ տայ, քսակի կամ գրամապանակի մէջ կը պահեմ, պէտք եղած ատեն ծախսելու համար :

Մեզի պիտանի են կոճակ, փողկապ ու մանաւանդ թաշկինակ :

Ժ Ա Մ Ա Յ Ո Յ Յ

Գրիգոր մօրմէն ստացաւ փոքրիկ, ոսկեզօծ ժամացոյց մը : Մայրը պատուիրած էր որ ժամացոյցը չբանայ, բայց Գրիգոր, որ անհնազանդ տղայ մ'էր, մայրը դուրս ելլելուն պէս, բացաւ ժամացոյցը : Մէջը կար փոքր անիւ մը, որ կը դառնար ու “**Թիբ Թաք**” ձայն կը հանէր :

Այն ատեն հաճուք զգաց անոր դրպչելու՝ գնտասեղով մը, եւ ահա ձայնը դադրեցաւ : Գրիգոր ականջին կը մօտեցնէ ժամացոյցը, կը շարժէ, ասդին անդին կը դարձնէ . ի զո՛ւր . ա՛լ “**Թիբ Թաք**” չընէր . ժամացոյցը կեցե՛ր է :

Գրիգոր շատ նեղացաւ այս բանիս համար, վասն զի պիտի գրկուէր սիրուն ժամացոյցէն և պիտի յանդիմանուէր անհնազանդութեանը համար :

Հարցումներ. — Գրիգոր ի՞նչ սացաւ մօրմէն : Ի՞նչպէս սգայ էր Գրիգոր : Մայրը ի՞նչ պատուիրած էր : Գրիգոր ի՞նչ քրտնաբերուեալեց պատել : Ի՞նչ լսել է ոսկեզօծ . անհնազանդ, անիւ, հաճոյք, դայրիցաւ, պիտի գրկուէր, պիտի յանդիմանուէր, անհնազանդութիւն : Ի՞նչ կը հետեի այս մանրակէպէն :

Գ Ո Յ Ն Ե Ր (1)

--	--	--

ձերմակ   կարմիր   կանաչ

--	--	--

կապոյտ   Դեղին   Սեւ

Ըսէ՛ երեք առարկայ՝ կարմիր գոյնով, երեք՝ ներմակ գոյնով երեք՝ սեւ, երեք՝ կապոյտ, երեք՝ կանաչ, երեք՝ դեղին :

Ամէն առարկայ գոյն ունի. **ինչպէս՝** ձիւնը, կաթը, բամպակը **ձերմակ են.** գինին, արիւնը, վարդը **կարմիր են.** խոտը, վարունգը, հազարը **կանաչ են.** երկինքը, լեզակը, ծովը **կապոյտ են.** ոսկին, սաթը, ծծումբը **դեղին են.** ածուխը, մուրը, խաֆուէն **սեւ են :**

Բայց կան բաներ ալ որոնք յայտնի եւ որոշ գոյն չունին, **ինչպէս ջուրը :** Տղա՛ք, ըսէ՛ք տեսնեմ, ի՞նչ գոյն ունին մածունը, մեխակը, արեւը, ազատքեղը, հողը, կիրը, եւայլն :

(1) Նշանակուած գոյներով ներկեցէք բառակուսիներ :

ԱՄԱՆՆԵՐ

Հ. Ի՞նչ ամանի մէջ կը պահուի ջուրը :

Պ. Ջուրը կը պահուի կուժի, սափորի, շիշի, թակոյկի, գաւաթի, կարասի, տակաւի մէջ :

Հ. Ինչո՞վ կը խմեն գինին, ջուրը, թէյը :

Պ. Ջուրը, թէյը, գինին կը խըմեն գաւաթով :

Հ. Իսկ սո՞ւրճը :

Պ. Սուրճը կը խմեն փոքրիկ բաժակներով կամ սկահակներով :

Հ. Սեղանի վրայ ի՞նչ բաներ կըրնան գանուիլ :

Պ. Սեղանի վրայ կը գանուին ձերմակ սփռոց, ջուրի շիշ, գաւաթներ, պնակ, պատառաքւղ, դանակ, անձեռոց ու ջնջոց կամ սրբիչ :

Հարցումներ. — Ո՞վ կը շինէ կուժ, սափոր, եւ այլն : — Գ՞նչ բանէ կը շինէ : — Տակաւր ի՞նչ բանէ կը շինուի : — Թէյը ի՞նչ է եւ ի՞նչպէս կը պահուուի : — Թէյը աւելի ոգտակար է քէ սուրճը : — Պահաւա՞հան ու դանակը ինչո՞վ շինուած են :

ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԲԱԺԱՆ ՈՒՄՆԵՐ (1)

Գարուն	Գիշեր
Ամառ	Արշաւոյս
Աշուն	Երէկ
Զմեռ	Այսօր
Տարի	Վաղը
Ամիս	Կիրակի
Շաբաթ	Երկուշաբթի
Օր	Երեքշաբթի
Ժամ	Չորեքշաբթի
Առտու	Հինգշաբթի
Կէսօր	Ուրբաթ
Իրիկու	Շաբաթ

Հ. — Որո՞նք են շաբաթուան օրերը. — Որո՞նք են տարիին չորս եղանակները եւ 12 ամիսները :

Ժամանակը այլ և այլ մասերու բաժնուած է. մէկ տարին՝ այսինքն 365 օրը՝ կ'ընէ տասուերկու ամիս. այս 12 ամիսները չորս եղանակի բաժնուած են. գարուն, ամառ, աշուն, ձմեռ : Մէկ ամիսը չորս շաբաթ կամ երեսուն օր է. մէկ օրը՝ 24 ժամ՝ ցորեկ ու գիշեր : Մէկ շաբաթը եօթն օր է :

(1) Եղանակներու պէսպիսութեան ու ժամանակի բաժանման վրայ բացատրութիւններ տուէք :

Կ Ր Թ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Կրթութիւնը մարդուս ազնուութիւնն ու շնորհք կուտայ. դպրոցի մէջ կ'ստանանք կրթութիւնը եւ ուսմունքը որ ապագային պատճառ պիտի ըլլան մեր լաւութեան եւ յառաջդիմութեան:

Կրթեալ տղան անվայել ու անպարկեշտ խօսքերէ եւ կոշտ վարմունքէ զգոյշ կ'ըլլայ, ուրիշներուն սիրտը չի վշտացնէր, չար ընկերներէ հեռու կը մնայ:

Կրթութիւնը, պարկեշտութիւնը, խոհեմութիւնը մարդոց յարգն ու պատիւը կ'աւելցնեն: Անոնք որ ուսմունք ու կրթութիւն ստացած են, կրնան կրեցն անձը սիրելի ընել եւ իրեցն արժանիքը ցոյց տալ:

Հարցումներ. — Կրթութիւնը մարդուս ի՞նչ կուտայ. ո՞ր կրնան կրթուիլ: Ի՞նչ բնէ կ'ապագայ, անվայել, վշտացնել, կոշտ, Կր նանչնա՞ր կրեալ եւ անկիր սղախներ:

Ա Շ Խ Ա Ր Հ

Երկինք	Ծիածան	Անձրեւ
Երկիր	Օդ	Զիւն
Արեւ	Ամպ	Մառոյց
Լուսին	Հրդեհ	Լոյս
Աստղ	Կարկուտ	Շուք

Հ. — Որո՞նք են աշխարհի չորս կողմեր: Արեւը ո՞ր կէ կը ծագի: Ամպէն ի՞նչ կը գոյանայ, Ի՞նչ ձեւեր կ'առնէ լուսինը:

Մեր բնական երկիրը կը որ է. անոր մեծ մասը ջուրով պատած է:

Երկինքը կան անհամար աստղեր:

Լուսինը կը փայլի գիշեր ատեն, իսկ արեւը ցորեկին:

Երկինքէն կը տեղայ կարկուտ, անձրեւ, ձիւն:

Զմեռ ատեն օդը կը ցրտէ, ջուրերը կը սառին եւ տղաք սառուցին վրայ սահնակ կը խաղան կամ ձիւնագնտակ շինելով կ'զբօսնեն:

Անձրեւի ժամանակ արեւին դէմ կէս բոլորակ գիծ մը կը տեսնուի՝ զանազան գոյներով: Այս է ծիածանը որ կը կոչուի նաեւ աղեղ կամ նշանակ:

Տ Ա Ն Տ Ի Կ Ի Ն

Հ. Ի՞նչ կ'ընէ կին մը :

Պ. Կին մը իր տան մէջ կար կը կա-
րէ, կերակուր կ'եփէ, լուաց-ք կ'ընէ,
ճերմակեղէնները կ'արդկէ. սուրճ կը
խարկէ եւ ազօրիքով կը մանրէ, զա-
ւակները կը խնամէ, կը խրատէ,
գպրոց կը զրկէ. տունը կ'աւլէ, կը
սրբէ, կը մաքրէ. ամանները կը լուայ,
կով կը կ'թէ, մածուն կը մակրդէ.
սեր, պանիր ու կարագ կը շինէ, թան
կը հարէ, ոչխար կը խուզէ. խմոր
կը թրէ, թոնիր կը վառէ. հաց՝ կար-
կանդակ եւ ուրիշ ուտելիքներ կը
պատրաստէ :

Փոքրիկ Շուշան այս ամէնը տես-
ներով ինքն ալ կ'օգնէ մօրը եւ կա-
մաց կամաց կը սորվի տուն կառա-
վարել :

Յ Ա Մ Ա Ք

Քաղաք	Դաշտ	Հրաբուխ
Գիւղ	Լեռ	Կղզի
Փողոց	Անտառ	Անապատ
Ճամբայ	Հող	Բլուր
Պարտէզ	Քար	Ձոր
Այգի	Փայտ	Մարգագետին
Քարայր	Արտ	Հանք

Հ. — Որո՞նք են ցամաքին բաժանումները : Ի՞նչ կը գտնուի
պարտէզի մէջ : Ի՞նչ է անապատը : Ի՞նչ բաղաւնէր, գիւղեր ու
լեռներ կը նանչնաք :

Մարդիկ՝ քաղաք ու գիւղ հաստա-
տած են իրենց բնակութեան համար.
քաղաքին մօտ պարտէզ ու այգի տըն-
կած են :

Մէկ թաղի մէջ շատ մը տուներ կը
գտնուին որոնք բաժնուած են փողոց-
ներով ու ծառուղիներով :

Դաշտերուն մէջ արտեր կան ուր
վարուցան կ'ընեն :

Անտառներուն մէջ կան խիտ խիտ
ծառեր. հոն կը գտնուին նաեւ գա-
զաններ :

Բլուրներն ու լեռները ձորերով ու
հովիտներով զարդարուած են :

Կան լեռներ որ կրակ կը ժայթքեն :

Հ Ա Ն Ք Ե Ր

Անտառները մեզի կուտան փայտ՝
վառելու եւ շէնքեր շինելու համար :

Հողէն կը բուսնին ծառեր, ծաղիկ-
ներ ու բանջարեղէններ :

Հողին մէջ խառնուած են այլ եւ
այլ նիւթեր . — հանքածուխ, նաւթ,
մետաղներ, ծծուճք, ադամանդ, կիր :

Այլ եւ այլ մետաղներ կան, ինչպէս
ոսկի, արծաթ, երկաթ, պղինձ, ա-
նագ, լոնոսկի կամ բլաթին, եւ այլն :

Մարդիկ կը գործածեն մետաղները՝
այլեւ այլ բաներ շինելու . ոսկիով ու
արծաթով կը շինեն դրամ . երկաթով
կը շինեն բանալի, կրպօք, թուր,
հրացան, մոնգաղ, եւ այլն :

Ադամանդը, յակինթը, զմրուխտը
թանկագին քարեր են . իսկ կրաքարը,
շեշ քարը, գածը եւ մարմարիոնը հա-
ւարակ քարեր են :

Ծ Ո Վ

Ակն

Ծոց

Լիճ

Գետ

Աղբեր

Հեղեղ

Վտակ

Ջրանցք

Ովկիանոս

Նեղուց

Յորձանք

Ճահիճ

Հ. Ի՞նչ ծովեր ու գետեր կը նանչնաք : Ի՞նչ է լիճը :

Երկիրը կամ ցամաքը պատած է
մեծ ովկիանոսներով : Ծովերուն մէջ
ծոց, նեղուց, ջրանցք ու յորձանք կայ :
Ճահիճներու մէջ կը բուսնին սէզ
և ուրիշ անպէտ բոյսեր :

Գետերու, ծովերու եւ լիճերու մէջ
նաւով, շոգենաւով, նաւակով ու ա-
ռազաստանաւով կը ճամբորդեն և
մինչեւ հեռաւոր քաղաքներ կ'երթան :

Ծովեզերքը նաւամատոյց կայ ուր
կը մտանան նաւերը՝ ցամաք հանե-
լու համար իրենց բեռներն ու ճամ-
բորդները :

Ծովուն մէջ կ'ապրին տեսակ տեսակ
ձուկեր ու խեցիներ :

Ծովէն կը հանեն սղ, սպունգ,
մարգարիտ, բուստ, և այլն :

Հ.Ս.Խ.Հ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
 ПУБЛИЧНАЯ БИБЛИОТЕКА
 7/31 1922
 64 —

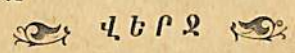
ՊՈՆԵՆԱ, ՊԵՏԻՅԱԿԻ
 ՄՅԱՍԻՍՏՅԱՆԻ ԱՆՎՈՐՈՒՄԻՆ
 Ի՞նչ կը ստանէք անոնց, մակոյկը, աւուրը, ամիրը, ուրբարը, բաւկիտեղը, ամառը, կոնակը, սուինը, երկուտարքին, ձեռնոցը, շաբարը, մոխրամանը, քիկնոցը, դարակը, կարագը, մարագը, պակեթը, մեղանը, Եւայն :

Ինչե՞ր կը ստանէք աշխարհի մէջ :
 Ե՞րբ կը ստանէք ծիածանը :
 Ի՞նչ կը պատահի ձեռքը, ամառը, աւուրը, գարունը :
 Ցամաքի բաժանումներ որո՞նք են :

- Ո՞ր կը ստանէ կաւին, կաղամար, զանգակ, Եւայն :
- » » » աւետարան, խունկ, զանձանակ, խոբան .
  - » » » հալլի, ժամացոյց, սնունկ, արոտ :
  - » » » սաւոս, ալիւ, ալուր, կանկարայ :
  - » » » բակ, երդիւ, դուռ, սենեակ :
  - » » » ծաղիկ, ծառ, վարսակ, սիսեռ, սխար :
  - » » » ծիածան, ամպ, ասղ, լուսին, արեւ :

Ի՞նչ կ'ընեն հացը, զիւնը, բուրբը, սեխը, յունապը, կօշիկը, գօտին, խունկը, զիւրը, բուրցիկը, մուր, բարձը, ցօւները, բրինձը, սուլիչը, լուրիան, դրումը, օղը, ապարանջանը, կուսակը, քրքապանակը, սսակը, Եւայն :

Ի՞նչ կ'ընեն հողով կամ շունչանով, մասիսով, քանոնով, բուրվատով, սղոցով, արօրով, բրիչով, արդուկով, մկրտսով, հրացանով, դանակով, օճառով, բանալիով, սանտով, լուցկիով, Եւայն, Եւայն :

ԸՆՏԵԼՍՐԱՆԷՆ ՎԵՐՋԸ ՍԻՏԻ Կարդամ ՆՈՐ ՓՈՒՆՁ,
 ՎՍՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՅ ԵՒ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵՂՈՒ
 ԴՍԻԹԵԱՆ :

ԴԱԼՔԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱՅՈՒՔԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

	Դրոշմ	Գրանցված
1. Ա. Վարձու քին Մանկանց	10րդ Տրդ	4
2. Բ. , ,	8րդ ,	5
3. Գ. , ,	6րդ ,	5
4. Տարրական Քերականութիւն	5րդ ,	2
5. Լրացուցիչ Դասընթաց	3րդ ,	3
6. Փուկ , Աւսարհաբար Հաւաճոյ	5րդ ,	3
7. Փնչակ , Պակերազարդ	5րդ ,	1 1/4
8. Երկրորդ Փուկ	3րդ ,	8
9. Գործնական Ընթաց Ծարագութեան	3րդ ,	3
10. Բանալի Ծարագութեան	2րդ ,	7
11. Ընտելարան Հայ յեզուի	5րդ ,	2
12. Սկզբունք Համաձայնութեան եւ Ծարագաւորութեան	2րդ ,	3
13. Nouvelle Méthode . I. par Mme. Satinig .	3րդ ,	2
14. Տարրական Ընթաց Կրօնի Վ. Քիյ Առաքելանի	3րդ ,	2
15. Պակերազարդ Այլբեհարան (Նոր սեով)	5րդ ,	1 1/2
100 ր 25 Լր.		
16. Յայտագիր Դալքեան Գործակալութեան	5րդ ,	2
17. Ծաղկախոյ Հաւաճոյ , Միջին օրան	2րդ ,	4
18. Դպրոցավարութիւն. գործ Emerson F. Whiteի		5
20. Համառօտ Կրօնագիտութիւն Ա. Հաբէլեանի	2րդ ,	3
22. Նուէր Հայ մանուկներուն Ս. Դալքեանի	2րդ ,	1 1/2
23. Գաստարակութիւն Աղջիկներու . Յուսիկ Վարդ .		3
24. Հեսի . Գիտութիւններու վրայ դասեր , Գ. Անդրեանեան		3
25. Գաստարակութիւն Պատանիներու . Յուսիկ Վարդ .		3
26. ԲԻԻՄԿՆ Լրագիր , 1898, 1899, 1900	2. Լ. 1/2 յիւր	
27. Աւսարհագրութիւն Օսմ. Կայսրութեան		3
29. Տղոց Կրօնագիտութիւն , Միջին Վարդ. Աղանունի		4
31. Առաջնորդ Անգղիերէն յեզուի . Յ. Վարձաւետեան		5
32. Իվաննէլին , Լոնկէլլո . S.L. (քերթօն Բիւրակնի)		5
33. Օսմանեան Տղաչապիութիւն , Ս. Յ. Կուրտիկեան		5
34. ՆՈՐ ԳՊՈՑ , 10 պրակ		30
36. Լիակատար գրացուցակ		5
37. Ծաղկախոյ Քրիստոնէական Վարդապետութեան		4
38. Հանդիսարան Բարոյագիտութեան		6
40. Ուղեգրոյ Գ. Վարձութեան		
41. Երագիտութիւն համառօտ , մամարակ		
42. Nouvelle Méthode . II.		
44. Ա. Մայրենի Լեզու Դալքեան		
46. Ծրագիր Ազգ. Նախակրթութեան		
47. Բ. Մայրենի Լեզու Դալքեան		
48. Ճաշակ Նոր Գրականութեան		
52. Նոր Ալիսի Կատարան , Վ. Քան Աղան		

491.99-8
 7-23

Հասցե

آستانه دود سرکه جیده خراسان مجیدان خاندانہ مصہ مطا افندی داودیان

8193